

12

Τα 12 ερωτήματα που συγκλόνισαν την ποίηση!

Σάρωσε το QR και απόκτησε πρόσβαση σε όλο το χρήσιμο υλικό

Άκουσε με προσοχή την ανάγνωση των 2 ποιημάτων

α - Νίκος - Αλέξης Ασλάνογλου, Αθήνα (1946) (σ. 14)

β - Αμαλία Τσακνιά, Η πόλη (1982) (σ. 15)

Νίκος - Αλέξης Ασλάνογλου, Αθήνα

Πολιτεία γυμνή, πρωινό με τις άδειες καρέκλες
δεν είναι δω τόπος να μείνουμε
εδώ δεν έχει δρόμους δεν έχει μάτια
μέσα σ' ερειπωμένα παράθυρα
μια μυρωδιά γκαζιού και κίτρινης λαδομπογιάς.

Αμαλία Τσακνιά, Η πόλη

Η πόλη δεν κοιμάται τις νύχτες
κουλουριασμένο φίδι και λουφάζει
όλα τ' ακούει, όλα τα μετράει
και λογαριάζει κέρδη και ζημίες
η πόλη δεν κοιμάται τις νύχτες·
καμιά φορά αναστενάζει.

και απάντησε στα 12 ερωτήματα που συγκλόνισαν την ποίηση!

- ✚ Τιμάται με *Ημέρα* η ποίηση; Ποια ημέρα γιορτάζουμε την Ποίηση; Υπάρχει Ημέρα ποίησης;
 - ✚ Υπάρχει κατάλληλη *ηλικία*, για να ξεκινήσει κάποιος/α να γράφει ποιήματα; Η Gorman είναι σε καλή ηλικία; Μήπως είναι πολύ μεγάλη;
 - ✚ Μεταφράζεται ένα *ποίημα* σε *άλλη γλώσσα*; Θα μπορούσες να μεταφράσεις ένα τμήμα του «The hill we climb»;
 - ✚ Ορίζεται η ποίηση; Μπορείς να δώσεις έναν *ορισμό* αυτής, βασισμένος/η στη συνέντευξη του Ν.Α. Ασλάνογλου;
 - ✚ Αναγνωρίζεται σήμερα το *έργο των ποιητών*; Μπορείς να βγάλεις ένα συμπέρασμα από το άρθρο «Ποιητές στη σκιά: Αμαλία Τσακνιά»;
 - ✚ Είναι η πόλη, τελικά, *σημείο αναφοράς* πολλών ποιητών;
 - ✚ Μπορείς να αναζητήσεις στοιχεία για τον όρο «*δυστοπία*» στην ποίηση;
 - ✚ Μήπως, τελικά ένα ποίημα ενός ανθρώπου για μια πόλη δεν μιλά για την πόλη αλλά για τον *άνθρωπο*;
 - ✚ Θα μπορούσες με ένα *σχεδιάγραμμα*, πχ έναν κύκλο ή ένα τετράγωνο, να αναλύσεις κάποιο ποίημα;
 - ✚ Εσύ... είσαι έτοιμος/η να *παρουσιάσεις* ένα *δικό σου ποίημα*;
 - ✚ Γιατί το ποίημα «Ο Σκοταδόψυχος» του Τιμολέοντα Φανφάρα *προκαλεί* το γέλιο στην ελληνική κωμική ταινία του 1969 «Ξύπνα Βασίλη»;
- Άφησα στο τέλος την πιο σημαντική ερώτηση:
- ✚ Ποια σχέση έχει το **π** με την ποίηση;

The Hill We Climb: the Amanda Gorman poem that stole the inauguration show

«Ο Λόφος που Σκαρφαλώνουμε». Το ποίημα της 22χρονης Αμάντας Γκόρμαν στην ορκωμοσία Μπάιντεν έκανε την Αμερική να ριγίσει.

The hill we climb

When day comes, we ask ourselves where can we find light in this never-ending shade?

The loss we carry, a sea we must wade.

We've braved the belly of the beast.

We've learned that quiet isn't always peace,
and the norms and notions of what "just" is isn't always justice.

And yet, the dawn is ours before we knew it.

Somehow we do it.

Somehow we've weathered and witnessed a nation that isn't broken,
but simply unfinished.

We, the successors of a country and a time where a skinny Black girl descended from slaves and
raised by a single mother can dream of becoming president, only to find herself reciting for one.

And yes, we are far from polished, far from pristine,

but that doesn't mean we are striving to form a union that is perfect.

We are striving to forge our union with purpose.

To compose a country committed to all cultures, colors, characters, and conditions of man.

And so we lift our gazes not to what stands between us, but what stands before us.

We close the divide because we know, to put our future first, we must first put our differences aside.

We lay down our arms so we can reach out our arms to one another.

We seek harm to none and harmony for all.

Let the globe, if nothing else, say this is true:

That even as we grieved, we grew.

That even as we hurt, we hoped.

That even as we tired, we tried.

That we'll forever be tied together, victorious.

Not because we will never again know defeat, but because we will never again sow division.

Scripture tells us to envision that everyone shall sit under their own vine and fig tree and no one shall make them afraid.

If we're to live up to our own time, then victory won't lie in the blade, but in all the bridges we've made.

That is the promise to glade, the hill we climb, if only we dare.

It's because being American is more than a pride we inherit.

It's the past we step into and how we repair it.

We've seen a force that would shatter our nation rather than share it.

Would destroy our country if it meant delaying democracy.

This effort very nearly succeeded.

But while democracy can be periodically delayed,

it can never be permanently defeated.

In this truth, in this faith, we trust,

for while we have our eyes on the future, history has its eyes on us.

This is the era of just redemption.

We feared it at its inception.

We did not feel prepared to be the heirs of such a terrifying hour,

but within it, we found the power to author a new chapter, to offer hope and laughter to ourselves.

So while once we asked, 'How could we possibly prevail over catastrophe?' now we assert, 'How could catastrophe possibly prevail over us?'

We will not march back to what was, but move to what shall be:

A country that is bruised but whole, benevolent but bold, fierce and free.

We will not be turned around or interrupted by intimidation because we know our inaction and inertia will be the inheritance of the next generation.

Our blunders become their burdens.

But one thing is certain:

If we merge mercy with might, and might with right, then love becomes our legacy and change, our children's birthright.

So let us leave behind a country better than the one we were left.

With every breath from my bronze-pounded chest, we will raise this wounded world into a wondrous one.

We will rise from the golden hills of the west.

We will rise from the wind-swept north-east where our forefathers first realized revolution.

We will rise from the lake-rimmed cities of the midwestern states.

We will rise from the sun-baked south.

We will rebuild, reconcile, and recover.

In every known nook of our nation, in every corner called our country,
our people, diverse and beautiful, will emerge, battered and beautiful.

When day comes, we step out of the shade, aflame and unafraid.

The new dawn blooms as we free it.

For there is always light,

if only we're brave enough to see it.

If only we're brave enough to be it.

Πηγή: <https://www.theguardian.com/us-news/2021/jan/20/amanda-gorman-poem-biden-inauguration-transcript>

Ocean Vuong

Ocean Vuong (born October 14, 1988) is a [Vietnamese-American](#) poet, essayist and novelist. Vuong is a recipient (παραλήπτης) of the 2014 Ruth Lilly/Sargent Rosenberg fellowship (υποτροφία) from the [Poetry Foundation](#), a 2016 [Whiting Award](#), and the 2017 T.S. Eliot Prize for his poetry. His [debut novel](#), [On Earth We're Briefly Gorgeous](#), was published in 2019. He received a [MacArthur Grant](#) the same year.

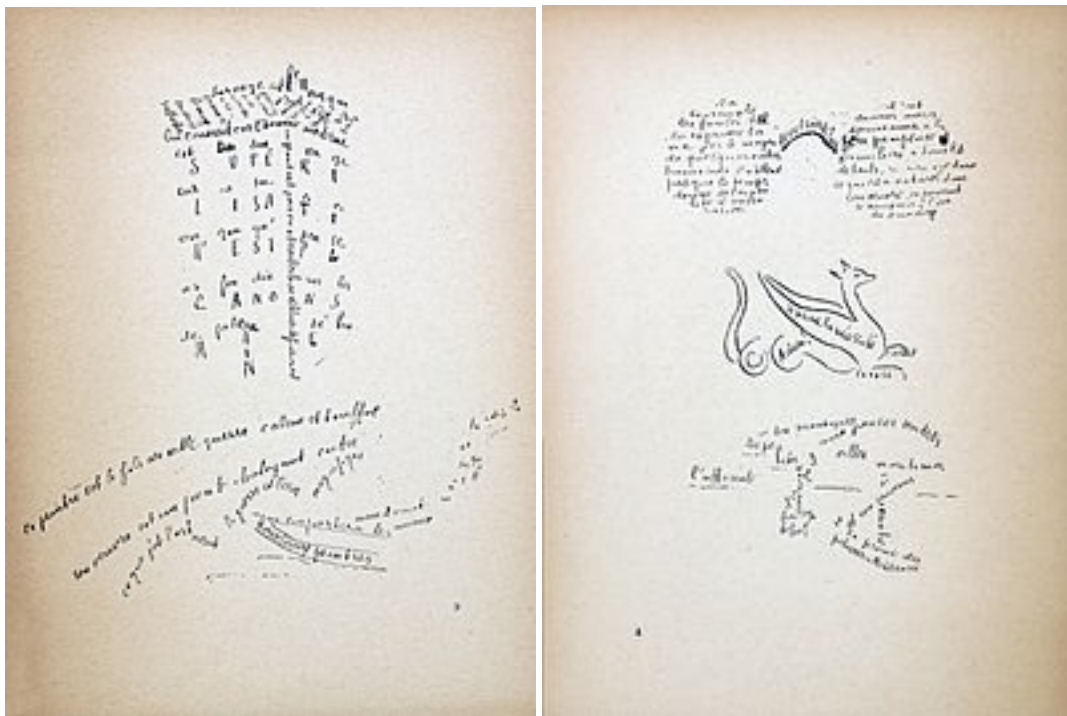
Night Sky with Exit Wounds is a 2016 collection of poetry by [Vietnamese American](#) poet and essayist [Ocean Vuong](#). The book won the [T. S. Eliot Prize](#) in 2017.

Vuong and his family immigrated to the United States from Vietnam when he was two years old. Many of the poems in the collection take the [Vietnam War](#) as their subject, including "Aubade With Burning City" which deals with the [Fall of Saigon](#). "Untitled (Blue, Green, and Brown)", named for a [Mark Rothko](#) painting, is about the [9/11](#) attacks and Vuong's experience that day.

After the success of Ocean Vuong's book of poetry, "Night Sky With Exit Wounds," people asked him when he would write his next collection. "For what?" he would say. "There's nothing left."

Calligram Calligrammes

A calligram from *Calligrammes*

Calligrammes: Poems of Peace and War 1913-1916, is a collection of poems by Guillaume Apollinaire which was first published in 1918. *Calligrammes* is noted for how the typeface and spatial arrangement of the words on a page plays just as much of a role in the meaning of each poem as the words themselves – a form called a calligram. In this sense, the collection can be seen as either concrete poetry or visual poetry. Apollinaire described his work as follows:

The *Calligrammes* are an idealisation of free verse poetry and typographical precision in an era when typography is reaching a brilliant end to its career, at the dawn of the new means of reproduction that are the cinema and the phonograph. (Guillaume Apollinaire, in a letter to André Billy)

Ποιητές στη σκιά: Αμαλία Τσακνιά

Την ποιήτρια και μεταφράστρια Αμαλία Τσακνιά (1932-1984), σύζυγο του ποιητή και κριτικού Σπύρου Τσακνιά (1929-1999), παρουσιάζουν οι Εκδ. Γαβριηλίδης, σε συνεργασία με το Τρίτο Πρόγραμμα της ΕΡΑ: Πέμπτη 7/2/2013, στις 8.30 μμ ΤΟ ΒΗΜΑ-Πολιτισμός
Κουζέλη Λαμπρινή 7 Φεβρουαρίου 2013

Την ποιήτρια και μεταφράστρια Αμαλία Τσακνιά (1932-1984), σύζυγο του ποιητή και κριτικού Σπύρου Τσακνιά (1929-1999), παρουσιάζουν οι Εκδόσεις Γαβριηλίδης, σε συνεργασία με το Τρίτο Πρόγραμμα της ΕΡΑ, την Πέμπτη 7 Φεβρουαρίου, στις 8.30 μ.μ., στο Art bar «Εγκλήματα και Ποιήματα» των εκδόσεων Γαβριηλίδη (Αγ. Ειρήνης 17, Μοναστηράκι).

Από τους λογοτέχνες της δεύτερης μεταπολεμικής γενιάς, της λεγόμενης «χαμένης γενιάς», η Τσακνιά εμφανίστηκε όψιμα με ποιητικό βιβλίο της, στα 45 χρόνια της, με τη συλλογή *Το δέντρο* (1977): «Ήταν να γίνει δέντρο/ μα δεν έγινε/ και κανείς δεν έμαθε/ ποτέ/ που οι ρίζες μείναν/ ζωντανές/ και θεριέψαν».

Τα αμέσως επόμενα χρόνια ακολούθησαν η *Αφύλαχτη διάβαση* (1978), το *Μπαλκόνι* (1982), η συλλογή *Πριν από την όχθη* (1984). Τα ποιήματά της συγκεντρώθηκαν στη μεταθανάτια έκδοση *Τα ποιήματα, 1969-1984* (2000).

Ο λόγος της χαμηλόφωνος: «Πολύ φεγγάρι απόψε/ για τόσο λίγη θάλασσα/ που μας ανήκει». Η φωνή της οικεία, άμεση, στοχάζεται για τα μικρά γεγονότα της καθημερινότητας που τελικά αποδεικνύονται μεγάλα, για καταστάσεις που μας αγγίζουν: «Είπα ν' αφήσω αυτή την πόλη/ μια για πάντα./ Το ρολόι της εκκλησίας./ Χτυπούσε μεσάνυχτα/ ό,τι πρέπει για τέτοιες αποφάσεις». Μεταπλάθει εμπειρίες και προσωπικά βιώματα σε ποιητικό λόγο νοσταλγικό και μελαγχολικό μεν, νηφάλιο δε: «Κλειδώθηκα μόνη μου/ σε μπαούλα παλιά, που μυρίζουν μετάνοια,/ αμαρτίες γονέων και άγνοια». Στους λιτούς, πυκνούς στίχους της, αναγνωρίζεται η επίδραση από τη λακωνική κινεζική ποίηση που η Τσακνιά είχε μεταφράσει. Το 1953 ανθολογεί και μεταφράζει 114 ποιήματα 64 κινέζων ποιητών από τον 8ο π.Χ. ως τον 20ό στον τόμο *Κινεζική ποίηση*. Είχε μεταφράσει και *Γκι Ντε Μοπασάν*, **Μίλαν Κούντερα**, **Τζόις Κάρολ Οουτς**.

Υπαρξιακή πρωτίστως, εσωστρεφής και στοχαστική, η ποίηση της χαμένης γενιάς και της Τσακνιά γίνεται δευτερευόντως κοινωνική. Κάποτε παίρνει και αποχρώσεις πολιτικές:

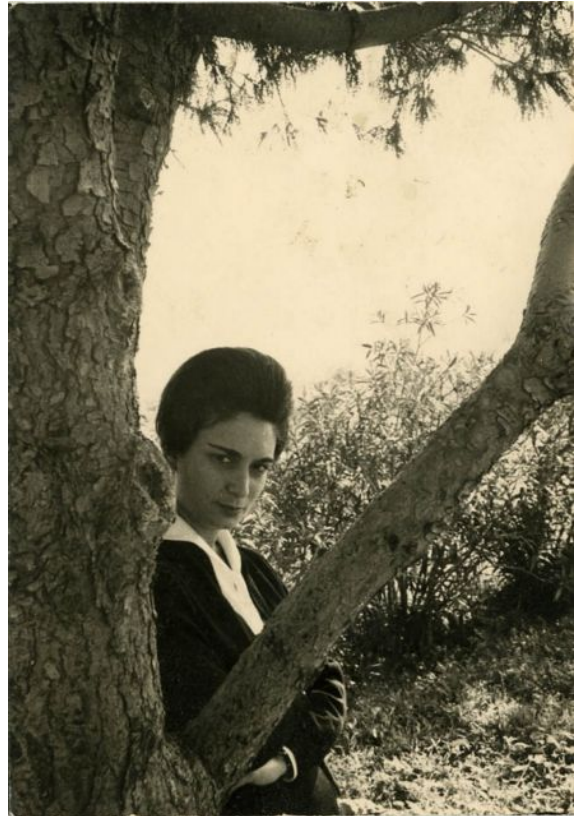
«Κρύβεστε πίσω από τη μάντρα και μας σημαδεύετε με λέξεις
λέξεις στις πλάτες και στα κεφάλια μας
δεν προλαβαίνουμε να φυλαχτούμε
και χάνουμε τα δειλινά
τις πεντακάθαρες λιακάδες
το θρόισμα της καλαμιάς
των χωραφιών το μοσχοβόλημα·

τουλάχιστον να ξέρατε σημάδι...»

(Από τη συλλογή *Αφύλαχτη διάβαση*)

Στη διάρκεια της εκδήλωσης οι ποιήτριες **Έλσα Κορνέτη** και **Ελένη Τζατζιμάκη** θα μιλήσουν για το έργο της Αμαλίας Τσακνιά, ενώ η ηθοποιός **Δέσποινα Σεραφείδου** θα διαβάσει ποιήματά της.

Η παρουσίαση εντάσσεται στον κύκλο εκδηλώσεων «Ποιητές στη σκιά» τον οποίο επιμελείται ο ποιητής **Γιώργος Μπλάνας**, με τη ραδιοφωνική επιμέλεια του **Κώστα Φασουλά**.

«Οι ποιητές είναι πουλιά που πετούν»

Η τελευταία συνέντευξη του Νίκου – Αλέξη Ασλάνογλου. Σκυφτός ήταν την πρώτη φορά που τον είδα στη Θεσσαλονίκη, στο πάρκο πλάι στο ξενοδοχείο «Μακεδονία». Τον θαύμαζα, διάβαζα και ξαναδιάβαζα τα λίγα του ποιήματα και είχα σαν επιθυμία μοναδική την ανάγκη να τον συναντήσω. Ήταν στα τέλη της δεκαετίας

ΤΟ ΒΗΜΑ-Γνώμες ΘΑΝΑΣΗΣ ΛΑΛΑΣ ΛΑΜΠΗΣ
ΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ 13 Οκτωβρίου 1996

Σκυφτός ήταν την πρώτη φορά που τον είδα στη Θεσσαλονίκη, στο πάρκο πλάι στο ξενοδοχείο «Μακεδονία». Τον θαύμαζα, διάβαζα και ξαναδιάβαζα τα λίγα του ποιήματα και είχα σαν επιθυμία μοναδική την ανάγκη να τον συναντήσω. Ήταν στα τέλη της δεκαετίας του '70, έβρεχε, είχε ομίχλη, λίγοι άνθρωποι στην παραλία και ένας από αυτούς ήταν ο ποιητής Νίκος – Αλέξης Ασλάνογλου... Τον είδα να περπατάει σκυφτός με ένα παλτό καφέ και τον πήρα από πίσω... Τον χάξεψα για αρκετή ώρα, μετά αυτός έστριψε δεξιά προς τη λεωφόρο, εγώ συνέχισα στην παραλία... Πέρασαν τα χρόνια... Συνάντησα πολλούς ανθρώπους ενδιαφέροντες και ακόμη περισσότερους αδιάφορους... Μια στάση στη ζωή μου ήταν ο Λάμπης ο Ταγματάρχης... Μεταξύ των άλλων του άρεσε ο ποιητής Νίκος – Αλέξης Ασλάνογλου... Βιβλία του είχα δει στη μικρή βιβλιοθήκη του σπιτιού του σ' έναν ημιώροφο στην Καλλιθέα. Τον έψαχνε και αυτός να τον βρει... Ο Ασλάνογλου είχε κατέβει για πάντα στην Αθήνα, εκκινείτο σε απόσταση αναπνοής από εμάς, αλλά εμείς δεν τον διακρίναμε... Ο Λάμπης αποφάσισε να του γράψει ένα γράμμα... Μέσα στο γράμμα είχε το τηλέφωνό του, αν ήθελε ο ποιητής θα μπορούσε να του τηλεφωνήσει... Και ήθελε ο ποιητής και του τηλεφώνησε και κλείστηκε το ραντεβού και ζήσαμε και οι δύο τρεις ώρες με τον ποιητή μιλώντας για όλα... Η συνέντευξη αυτή, που του είχαμε πάρει τότε, αρχές του '91, προοριζόταν για το περιοδικό «Περιοδικό» και για την εκπομπή «Τα κακά παιδιά»... Δεν θυμάμαι τι έγινε και δεν έλαβε τη θέση που της αναλογούσε τότε... Γεγονός είναι ότι η συνέντευξη αυτή, όπως γίνεται πάντα με τον χρόνο που περνάει, ξεχάστηκε σε κάποιο ράφι αρχείου... Ήταν η πρώτη εκπομπή του Σεπτεμβρίου στο ραδιόφωνο του Αντίνα... Διαβάζαμε για ενημέρωση τις εφημερίδες... Στα μικρά μια είδηση... «Στις 9 Αυγούστου βρέθηκε σε κατάσταση αποσύνθεσης στο σπίτι του νεκρός ο ποιητής Νίκος – Αλέξης Ασλάνογλου...». Η μνήμη μας ξεσκονίστηκε από την ταραχή... Ψάξαμε τα ράφια... Κάποιος φίλος του ποιητή από τη Γενεύη με πήρε τηλέφωνο... Θυμόταν και αυτός ότι αυτή ήταν η τελευταία συνέντευξη του ποιητή... Πριν από λίγες ημέρες βρέθηκε και ένα απόσπασμα μικρό σάς παρουσιάζουμε σήμερα! Ελπίζουμε ο ποιητής να μας συγχωρήσει για την καθυστέρηση, αν μας θυμηθεί βέβαια!

- «Έγραφα ποιήματα από το '46... Πολλά από αυτά διαβάζονται ακόμη. Το πρώτο μου ποίημα το έγραψα σε ηλικία 15 χρόνων... Ήμουν πρώιμο ταλέντο... Τελειώνοντας το σχολείο συνέχισα να γράφω ποίηση και το '53 δημοσιεύω στον «Πυρσό», ένα περιοδικό που έβγαζε ο Σύλλογος Αποφοίτων του Πειραματικού Σχολείου, το πρώτο μου ποίημα...».

Ο τίτλος του;

«»Σταθμός Λιτόχωρου...» Ήμουν τότε στρατιώτης, διαβιβαστής στο Χαϊδάρι... Ενα χρόνο πριν πάω στρατό βρέθηκα στο Λουτράκι για ένα μήνα... λίγο μετά τον θάνατο του Σικελιανού... Τότε διάβαζα πολύ Σικελιανό, κυρίως τις τραγωδίες του... Εκεί έγραψα το πρώτο αυτοτελές ποιητικό θέατρο: «Θάλασσα και συγχρονισμός»... Είχε βγει και αυτό πολυγραφημένο σε 100 αντίτυπα... Ως τότε αυτή ήταν όλη κι όλη η εκδοτική μου δραστηριότητα...».

Πότε εκδίδετε την πρώτη σας ποιητική συλλογή;

«Το '54 στη Θεσσαλονίκη... Επιγράφεται «Δύσκολος θάνατος» και καλύπτει την ποιητική παραγωγή μου από το '46 ως το '53... Κυκλοφόρησε, θυμάμαι, ανήμερα Κωνσταντίνου και Ελένης... Μετά ήρθε «Ο θάνατος του Μύρωνα»... Με αυτή την ποιητική συλλογή πήρα την πρώτη μου διάκριση... Και έπονται τα υπόλοιπα».

Αλήθεια, πώς γράφετε ένα ποίημα; Πώς αρχίζετε; Ποια είναι η αφορμή συνήθως;

«Ξεκινώ πάντα από μια έμπνευση... Μια αφορμή ανεξήγητη, αυτό είναι η έμπνευση... Σχεδόν κατακέφαλα σε βρίσκει... Με βρίσκει συχνά όταν κάνω πράγματα που δεν έχουν να κάνουν με τη δημιουργική εργασία... Όταν διαβάζω, όταν περπατάω και χαζεύω στους δρόμους... Πολλές φορές το ερέθισμα είναι οπτικό ή ακουστικό... Βασικά είμαι εικονοπλάστης, δηλαδή στα ποιήματά μου υπάρχει έντονα μια εικονοπλασία και σκέψη... Απεχθάνομαι τις διανοητικές κατασκευές, απεχθάνομαι τα φραστικά κλισέ ή τη στιχουργική σκέψη... Με ενδιαφέρει η σκέψη να είναι βιωματική, να δένεται στενά με το βίωμα...».

Πολλοί λένε ότι τα ποιήματά σας έχουν ερωτική πηγή και πρόθεση...

«Για μένα δεν είναι ερωτικά τα ποιήματα που γράφω... Ερωτική ποίηση είναι άλλο πράγμα...».

Εσείς τι πιστεύετε ότι είναι τα ποιήματά σας; Υπάρχει ένα στοιχείο που τα χαρακτηρίζει;

«Είναι ποιήματα απουσίας, τοπολατρίας, ουσιαστικά είναι μετασυμβολικά με έντονες ιμπεριαλιστικές επιδράσεις... Δηλαδή «μετά τον ιμπεριαλισμό»... Κινούμαι σε ένα κλίμα μεταϊμπεριαλιστικό... αλλά είμαι μακριά από τον ιμπεριαλισμό στην τέχνη... Δανείζομαι στοιχεία μόνο».

Όταν λέτε «ποιήματα απουσίας», τι εννοείτε;

«Τα δικά μου ποιήματα είναι λίγο πολύ αυτιστικά...».

Με ποια έννοια χρησιμοποιείτε τον όρο «αυτιστικά»; την ψυχιατρική;

«Ο αυτισμός δεν είναι ασθένεια ακριβώς... Ένας στους πέντε Έλληνες είναι αυτιστικό άτομο! Ο αυτισμός εμφανίζεται στην εφηβεία και είναι η τάση του ανθρώπου να ταυτίζεται με ένα άλλο πρόσωπο... ξεκινώντας πάντα από τον εαυτό του...».

Έστω... Στα ποιήματά σας, πώς εμφανίζεται αυτό;

«Συχνά στα ποιήματά μου μπερδεύεται το «εγώ» με το «εσύ»... Στον προσεκτικό αναγνώστη αυτό φαίνεται καθαρά... Στα ποιήματά μου το «εγώ» και το «εσύ» είναι το ίδιο πρόσωπο. Αυτό είναι στοιχείο αυτιστικό... Μου το είπε ένας ψυχίατρος...».

Αν κρίνω από την εκδοτική δραστηριότητά σας, πρέπει να γράφετε δύσκολα, ε;

«Μπορεί η έμπνευση να με επισκέπτεται συχνά, αλλά για να μετουσιωθεί ποιητικά θέλει συνεχή επεξεργασία, η οποία πολλές φορές μου κοστίζει μήνες, ίσως και χρόνια... Μερικά ποιήματα ολοκληρώνονται γρήγορα ή πιο εύκολα, άλλα με μεγάλη δυσκολία... Εξαρτάται...».

Πιστεύετε ότι η ποίηση είναι αποτέλεσμα ταλέντου;

«Ναι, πιστεύω αρχικά στο ταλέντο...».

Εσείς έχετε ταλέντο;

«Θεωρώ ότι είχα μια ροπή στην ποίηση έντονη, την οποία καλλιέργησα, ενώ θα μπορούσα θαυμάσια να μην την καλλιεργήσω ή να την εκτρέψω προς άλλες κοίτες... Πράγμα που δεν έκανα βέβαια... Αφησα το ταλέντο μου να καλλιεργηθεί... κυρίως με δουλειά...».

Αυτή η χώρα πιστεύετε ότι έχει κάποιον χώρο για τους ποιητές ή τους παραπετάει;

«Οι ποιητές δεν θέλουν χώρο... Οι ποιητές είναι πουλιά που πετούν. Σπάνια ξεκουράζονται ακουμπώντας στη γη... Οι ποιητές παντού είναι ανεπιθύμητοι γιατί είναι ριζοσπάστες, αρνητές, υπενθυμίζουν την πλήξη που φέρουν όλοι όσοι έχουν αφεθεί στην καθημερινότητα... Στην Ελλάδα υπάρχουν πολλά «πουλιά», αλλά πολύ φοβάμαι ότι τα περισσότερα από αυτά δεν έχουν φτερά... νομίζουν ότι έχουν. Αυτοί οι «ποιητές» πράγματι πιάνουν χώρο γιατί ποτέ δεν απογειώνονται ούτε μας απογειώνουν! Η πίστη μου είναι ότι από τους «ποιητές» στην Ελλάδα λείπει ένα ένστικτο αυτοκριτικής... Γι' αυτό και εκδίδονται περίπου 200 νέες ποιητικές συλλογές κάθε χρόνο... Συνήθως στην Ελλάδα μια ποιητική συλλογή γράφεται εύκολα, όχι με πρόθεση να υπηρετήσει την ποίηση, αλλά τον εαυτό του ποιητή, τη ματαιοδοξία του... με άλλα λόγια, να υπηρετήσει αλλότρια πράγματα... Γι' αυτό και η ποιότητα είναι πολύ χαμηλή... Στην Ελλάδα η ποίηση καλλιεργήθηκε λίγο άφρονα και λίγο ανεξέλεγκτα, λίγο απρογραμματίστα, όπως κάθε πράγμα... Τελικά όμως επιβιώνουν οι ποιητές που ήθελαν να γίνουν ποιητές, που είχαν μια βούληση να γίνουν ποιητές και που έχουν και ικανότητες φυσικά... Η γνώμη μου είναι ότι σήμερα με δυσκολία θα μπορούσα να μιλήσω για δέκα σημαντικούς ζώντες ποιητές... ανεξάρτητα από την ηλικία τους και την τεχνοτροπία τους... Και μιλάω για ζωντανούς γιατί, αν μπορούμε στους πεθαμένους, δεν πληρώνουμε ποτέ... και εύκολα λέμε...».

Πείτε μου μερικά ονόματα που σήμερα, για σας, είναι άξιο να έχουν τον τίτλο του ποιητή.

«Από τους ζώντες ποιητές, αξιόλογους θα ανέφερα από τη Θεσσαλονίκη τέσσερις... Είναι η Καρέλη, ο Πετζίκης, ο Βαφόπουλος και ο Αναγνωστάκης... Αυτοί οι τέσσερις έχουν δώσει εκδοτικά ένα έργο επιπέδου...».

Βλέπω ότι στους τέσσερις αυτούς αξιόλογους ποιητές της Θεσσαλονίκης δεν περιλαμβάνετε τον κ. Χριστιανόπουλο...

«Όχι... δεν τον περιλαμβάνω».

Θέλετε να μου εξηγήσετε πώς αυτή η μεγάλη φιλία με τον κ. Χριστιανόπουλο μετατράπηκε σε έχθρα; Τι συνέβη μεταξύ σας;

«Θα προτιμούσα το όνομα αυτό να μην υπάρχει καθόλου στην κουβέντα μας...».

Τα ίδια αισθήματα έχετε και για τον κ. Σαββόπουλο; Λένε ότι είστε θυμωμένος μαζί του γιατί σας είχε υποκλέψει κάποιους στίχους...

«Δεν είναι αλήθεια... Βασικά είχε...».

... απλώς επηρεαστεί;

«Όχι, όχι... ούτε αυτό. Ο Σαββόπουλος δεν έχει τίποτε από μένα να πάρει άλλωστε. Ούτε καλό ούτε κακό... Τίποτε...».

Μιλάτε σαν να είσθε ολίγον πικαρισμένος μαζί του...

«Απλώς έχει κάνει ένα μικρό μοντάζ στίχων μου σε ένα-δυο τραγούδια του... που δεν είναι και τα καλύτερά του...».

Υπάρχει ένα τραγούδι του αφιερωμένο σ' εσάς... Νομίζω ότι σας τιμά ως ποιητή ο κ. Σαββόπουλος...

«Ίσως... δεν τιμά όμως εμένα ως ποιητή να με τιμά ο κ. Σαββόπουλος... «Η θανάσιμη μοναξιά του Αλέξη Ασλάνη» είναι πράγματι ένα τραγούδι αφιερωμένο σ' εμένα. Δεν έχει στίχους δικούς μου τόσο... πού και πού χρησιμοποιούνται μερικοί στίχοι μου, σε ένα μοντάζ στίχων... Ο Σαββόπουλος δεν χρησιμοποιεί στίχους άλλων... γράφει μόνος τους στίχους των τραγουδιών του...».

Τον έχετε γνωρίσει;

«Πώς! Από τότε που ήταν μαθητής... Είναι Ασβεστοχωρήτης...».

Τον εκτιμάτε ως συνθέτη;

«Έχει γράψει 10-15 τραγούδια πάρα πολύ καλά... Αλλά με βλέπετε να αντιδρώ μαζί του λίγο γιατί δεν συμπίπτουμε ιδεολογικά... Αυτά που λέει στις συνεντεύξεις του κατά τη γνώμη μου είναι απαράδεκτα, άσχετα, έχουν έναν εμπορικό χαρακτήρα... Εμπορευματικά, ιδεολογικά, δεν συμπίπτουμε... Ούτε έχουμε καμία σχέση στον τρόπο ζωής... Απλώς αναγνωρίζω ότι έχει γράψει μερικά πολύ καλά τραγούδια, αλλά δεν ξέρω αν η συμβολή του στο σύγχρονο ελληνικό τραγούδι είναι τόσο σημαντική όσο λέγεται... Πιστεύω ότι ο χαρακτήρας των τραγουδιών του είναι διανοουμενίστικος και ο ίδιος διανοουμενίζει, αλλά δεν είναι αληθινά διανοούμενος!».

Από την Αθήνα, ποιοι είναι, για σας, οι πιο σημαντικοί ζώντες ποιητές;

«Ξεχωρίζω φυσικά τον Ελύτη, τον Κατσαρό, τον Σαχτούρη και τον Νίκο Παππά... Τελευταία νιώθω ότι διεκδικεί θέση ανάμεσα σ' αυτούς και η Κική Δημουλά...».

Ποιος ποιητής, ζων ή τεθνεώς, είναι ο αγαπημένος σας;

«Μεταπολεμικά;».

Έστω...

«Ο Δημήτρης Παπαδίδας. Ο σημαντικότερος μεταπολεμικός ποιητής. Αθηναίος. Πέθανε το '87, με τα χιόνια τα πολλά, θυμάστε, που κράτησαν ένα μήνα, τον Μάρτιο του '87... Έχει ένα πολύ σημαντικό έργο και έχει τιμηθεί δύο φορές με το πρώτο κρατικό βραβείο και με το βραβείο Κώστα και Ελένης Ουράνη, της Ακαδημίας Αθηνών».

Πού ζείτε τώρα;

«Στους Αγίους Αναργύρους...».

Βγαίνετε συχνά από το σπίτι σας ή σας αρέσει να μένετε συχνότερα μέσα στο σπίτι;

«Αποφεύγω τον κλειστό χώρο... Μ' αρέσει να ζω έξω από το σπίτι... Να περπατάω, να χαζεύω όπως σας είπα στους δρόμους... Μ' αρέσει όπως γράφω και σ' ένα μου ποίημα το σεργιάνι... Γενικά όταν βρίσκομαι στον δρόμο πολλαπλασιάζομαι, ταυτίζομαι με τον έξω κόσμο... Ενώ όταν είμαι μόνος στο δωμάτιό μου, σε ένα οποιοδήποτε δωμάτιο,

απομονώνομαι, χάνω την επαφή μου με τον κόσμο. Και αν μείνω μέσα πάνω από 24 ώρες χάνω κάθε επαφή... Αν μείνω μέρες; Τα πράγματα χειροτερεύουν επικίνδυνα... Γι' αυτό είμαι συνεχώς έξω... Οι κλειστοί χώροι για μένα είναι απειλή... Ενώ μέσα στους θορύβους της πόλης νιώθω μια ασφάλεια... Με τρελαίνουν οι εναλλασσόμενες οπτικές παραστάσεις... Γι' αυτό και τρώω πάντα έξω... Τις περισσότερες ώρες της μέρας είμαι έξω. Γράφω έξω, διαβάζω έξω...».

Ζείτε μόνος;

«Ναι...».

Γιατί;

«Ζω σε διάσταση με το κοινωνικό σύνολο αρχικά... Μετά εξαναγκάστηκα σ' αυτή την επιλογή και, τέλος, αυτή η επιλογή βοηθάει τη διάθεση που έχω για μια κοινωνική καταξίωση μέσα από μια καριέρα και μέσα από ένα δημιουργικό λογοτεχνικό έργο...».

Σας ενδιαφέρει η καριέρα; Η καταξίωσή σας μέσα από την ποιητική σας δραστηριότητα;

«Και βέβαια με ενδιαφέρει... και όπως σας εξήγησα δεν θα ήθελα μάλιστα, αν μπορούσα, να παίξω έναν ρόλο μόνο στην πολιτιστική πραγματικότητα, αλλά και στη γενικότερη κοινωνική πραγματικότητα...».

Εν ονόματι αυτής της καριέρας θα βγαίνατε στην τηλεόραση; Να κάνετε ό,τι κάνουν και όλοι οι άλλοι;

«Έχω βγει μόνο μία φορά στην τηλεόραση... στην «Επιλογή» του Εμυρζά... Δεν την είδα ποτέ αυτή την εκπομπή...».

Γιατί;

«Γιατί δεν έχω τηλεόραση σπίτι μου...».

Γιατί δεν έχετε τηλεόραση;

«Γιατί δεν μου δόθηκε η ευκαιρία να πάρω... Αν έπαιρνα πάντως, αν είχα την οικονομική δυνατότητα, θα έπαιρνα έγχρωμη... Μ' αρέσει η έγχρωμη...».

Ραδιόφωνο έχετε;

«Όχι... Αλλά ακούω ραδιόφωνο όταν βγαίνω έξω...».

Πάτε σε κάποιο καφενείο;

«Μια δυο ώρες την ημέρα... Αλλά προτιμώ τα ζαχαροπλαστεία του Πειραιά... Κατεβαίνω στον Πειραιά με λεωφορείο... Ο Πειραιάς μ' αρέσει περισσότερο από το κέντρο της Αθήνας... Τον βρίσκω πιο τουριστικό... Γι' αυτό κι εγώ πηγαίνω στο Πασαλιμάνι, που μ' αρέσει πολύ, στου Παπασπύρου... Και η Καστέλλα μ' αρέσει... Είναι εξάλλου τα πιο τουριστικά μέρη του Πειραιά... Επίσης μ' αρέσει και η Κηφισιά όταν κάνει πολλή ζέστη...».

Έχετε φίλους;

«Α, όχι, όχι... φίλους δεν έχω...».

Στη γειτονιά σας ξέρουν ότι είστε ποιητής;

«Πιθανόν να φαντάζονται ότι είμαι συγγραφέας... Όχι ποιητής... Είμαι ένας φιλοξενούμενος γι' αυτούς... Ξέρουν ότι είμαι ένας που δεν πρόκειται ποτέ να ενσωματωθεί στη γειτονιά τους...».

Πάθη έχετε;

«Όχι, δεν έχω πάθη. Έχω συνήθειες όμως και έξεις. Πάθη όχι... Συνήθειες, έξεις και ανάγκες...».

Λάθη έχετε κάνει στη ζωή σας;

«Αν ξανάρχιζα σήμερα από την αρχή, θα έκανα έναν άλλο τρόπο ζωής...».

Σε τι θα διέφερε από τον τρόπο με τον οποίο ζήσατε;

«Έζησα πιστεύοντας στην απόλυτη ελευθερία της βούλησης... Έζησα πιστεύοντας ότι μπορούμε τελικώς να κάνουμε ό,τι θέλουμε προκειμένου να ολοκληρώσουμε την προσωπικότητά μας μέσα σε ένα κοινωνικό δεδομένο... Βασικά, τώρα πια ξέρω ότι η άσκηση της ελευθερίας της βούλησης έχει να κάνει με μια αλυσίδα μικροκαταναγκασμών... Δυστυχώς, η ελευθερία της βούλησης δεν περνάει πάντα μέσα από τις ιδανικότερες συνθήκες...».

Τον θάνατό σας τον έχετε σκεφτεί;

«Ναι βέβαια... Διακατέχομαι πολλές φορές από τον φόβο του θανάτου... Φοβάμαι τον θάνατο, φοβάμαι την ανυπαρξία, φοβάμαι τη μετάβαση από την κατάσταση της ζωής στην κατάσταση του θανάτου. Αυτό είναι το πιο βασικό μου πρόβλημα με την ιδέα του θανάτου... Ίσως αυτή η στιγμή να είναι η πιο δύσκολη... Η στιγμή της μετάβασης... Αυτό είναι και το νόημα του τίτλου της συλλογής ποιημάτων «Δύσκολος θάνατος»... Δύσκολα αποδεχόμαστε τον θάνατο...».

Εσείς πιστεύετε στην άλλη άποψη, που λέει ότι ο θάνατος δεν είναι σκοτάδι... Μερικοί, όπως ο Πρεβελάκης, πιστεύουν ότι υπάρχει και «ο ήλιος του θανάτου»...

«Ο ήλιος του θανάτου» είναι η εκμηδένιση... όταν αισθάνεσαι μόνος και εκμηδενισμένος μέσα σε μια κοινωνική πραγματικότητα, η οποία σου είναι ξένη...».

Αν πάθετε κάτι σπίτι σας, αφού μένετε μόνος, ποιος θα σας σταθεί; Το έχετε σκεφτεί;

«Έχω την αδελφή μου και τον γαμπρό μου εδώ στην Αθήνα... μου κάνουν συντροφιά σαν παρουσίες... Αλλά σαν άνθρωπος ζω μόνος, έχω μια εντελώς προσωπική ζωή... που σκοπό έχει να δημιουργήσει ένα καλύτερο μέλλον... Πιστεύω ότι κάθε άνθρωπος, όσων χρόνων και αν είναι, έχει δικαίωμα να έχει πρόσβαση σε ένα καλύτερο μέλλον...».

Να τελειώσω με μια αδιάκριτη ερώτηση;

«Παρακαλώ... σας ακούω...».

Με πόσα χρήματα τον μήνα ζείτε;

«Με ένα 70άρι...».

Σας ευχαριστώ...

«Κι εγώ...».